

Manīṣapañcakam

(Śaṅkara)

Manīṣapañcakam (Śaṅkara)

Over dit gedicht

In dit gedicht van slechts vijf verzen heeft Śaṅkara kort maar krachtig de essentie van Advaita Vedānta verwoord. Naar overlevering liep Śaṅkara eens met zijn discipelen naar een tempel in Varanasi. Het gebeurde dat een straatveger in dezelfde straat in zijn richting liep. Śaṅkara vroeg hem toen om opzij te gaan. De straatveger stelde hem toen twee vragen die de aanleiding tot dit gedicht vormen. Met de woorden '*manīṣā mama*' dat 'zo is mijn overtuiging' betekent, eindigt de laatste regel van elk vers.

Volgens de traditie was de straatveger niets minder dan Heer Śiva zelf in die gedaante. Śrī Śaṅkara zelf wordt beschouwd als een incarnatie van Heer Śiva. Daarom is dit werk in wezen een dialoog tussen twee vormen van Heer Śiva, bedoeld om de wereld de essentiële leerstellingen van Vedānta over te brengen. Vragen zoals of zelfs voor Śrī Śaṅkara onaanraakbaarheid bestond, ondanks het feit dat hij een verlicht wezen was, hebben geen plaats in het licht van deze feiten. Bovendien is in al dergelijke gevallen het verhaal op zichzelf niet belangrijk. Om verschillende conclusies over andere zaken te trekken op basis van het verhaal zou afdwalen van het onderwerp zijn. Een feit dat naar voren komt is, dat zodra een persoon Zelfkennis heeft verworven, overwegingen zoals zijn kaste, enzovoorts, totaal irrelevant zijn.

Ferit Arav, december 2024

Manīṣapañcakam

मनीषापञ्चकम्

De vragen van de straatveger luiden:

अन्नमयादन्नमयमथवा चैतन्यमेव चैतन्यात्।
यतिवर दूरीकर्तुं वाञ्छसि किं ब्रूहि गच्छ गच्छेति ॥

*annamayādannamayamathavā caitanyameva caitanyāt |
yativara dūrīkartuṁ vāñchasi kiṁ brūhi gaccha gaccheti ||*

Om dit lichaam van dat lichaam te verplaatsen,
Of om dit bewustzijn van dat bewustzijn te verplaatsen,
O wijze, welke wil je dat ik verplaats
Wanneer je zegt: "Opzij! Opzij!"

किं गङ्गाम्बुनि बिम्बितेऽम्बरमणौ चाण्डालवीथीपयः
पूरे वाऽन्तरमस्ति काञ्चनघटीमृत्कुम्भयोर्वाऽम्बरे ॥

*kiṁ gaṅgāmbuni bimbite'mbaramaṇau cāṇḍālāvīthīpayah
pūre vā'ntaramasti kāñcanaghaṭīmṛtkumbhayorvā'mbare ||*

Als de zon weerkaatst in het water van de Ganges,
Of in een rioolstroom door een sloppenwijk,
Is er dan enig verschil?
Of voor de ruimte in een gouden pot of in een aarden pot?

प्रत्यग्वस्तुनि निस्तरङ्गसहजानन्दावबोधाम्बुधौ
विप्रोऽयं श्वपचोऽयमित्यपि महान्कोऽयं विभेदभ्रमः।

*pratyagvastuni nistaraṅgasahajānandāvabodhāmbudhau
vipro'yaṁ śvapaco'yamityapi mahānko'yam vibhedabhramah |*

Met betrekking tot het Zelf, de stille,
Natuurlijke oceaan van onbegrensd bewustzijn,
Hoe kan men zeggen "Hij is een brahmaan of hij is een kasteloze"?
Dergelijke onderscheidingen zijn onjuist.

Antwoorden van Śaṅkara:

जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु स्फुटतरा या संविदुज्जृम्भते
या ब्रह्मादिपिपीलिकान्ततनुषु प्रोता जगत्साक्षिणी।
सैवाहं न च दृश्यवस्त्विति दृढप्रज्ञापि यस्यास्ति चे-
च्चाण्डालोऽस्तु स तु द्विजोऽस्तु गुरुरित्येषा मनीषा मम ॥ १ ॥

*jāgratsvapnasuṣuptiṣu sphuṭatarā yā saṁvidujjṛmbhate
yā brahmā dipipīlikāntatanuṣu protā jagatsākṣiṇī |
saivāhaṁ na ca drśyavastviti dṛḍhaprajñāpi yasyāsti ce-
ccāṇḍālo'stu sa tu dvijo'stu gururityeṣā manīṣā mama || 1||*

1. In de staten van waken, dromen en diepe slaap,
Straalt bewustzijn in alle wezens,
Van een brahmaan tot een mier,
De alomtegenwoordige, bewuste getuige van de schepping.

"Ik ben dat bewustzijn, niet een object van waarneming".
Als iemand gevestigd is in deze kennis,
Is hij mijn Guru, of hij nu een kasteloze of een brahmaan is.
Zo is mijn overtuiging.

ब्रह्मैवाहमिदं जगच्च सकलं चिन्मात्रविस्तारितं
सर्वं चैतदविद्यया त्रिगुणयाऽशेषं मया कल्पितम्।
इत्थं यस्य दृढा मतिः सुखतरे नित्ये परे निर्मले
चाण्डालोऽस्तु स तु द्विजोऽस्तु गुरुरित्येषा मनीषा मम ॥ २ ॥

*brahmaivāhamidaṁ jagacca sakalaṁ cinmātravistāritaṁ
sarvaṁ caitadavidyayā triguṇayā'seṣaṁ mayā kalpitam |
itthaṁ yasya dṛḍhā matiḥ sukhatare nitye pare nirmale
cāṇḍālo'stu sa tu dvijo'stu gururityeṣā manīṣā mama || 2||*

2. Ik ben waarlijk Brahman. Deze gehele wereld
Is een projectie van puur bewustzijn.
Vanwege onwetendheid
Is dit alles door mij geprojecteerd.

Degene wiens aandacht stevig gevestigd is
In deze gelukzalige, eeuwige, absolute, zuivere waarheid,
Is mijn Guru, of hij nu een kasteloze of een brahmaan is.
Zo is mijn overtuiging.

शश्वन्नश्वरमेव विश्वमखिलं निश्चित्य वाचा गुरो-
र्नित्यं ब्रह्म निरन्तरं विमृशता निर्व्याजशान्तात्मना ।
भूतं भावि च दुष्कृतं प्रदहता संविन्मये पावके
प्रारब्धाय समर्पितं स्ववपुरित्येषा मनीषा मम ॥ ३ ॥

*śaśvannaśvameva viśvamakhilam niścitya vācā guro-
rnityam brahma nirantaram vimṛṣatā nirvyājaśāntātmanā |
bhūtaṁ bhāvi ca duṣkṛtaṁ pradahatā samvinmaye pāvake
prārābdhāya samarpitaṁ svavapurityeṣā manīṣā mama || 3||*

3. De gehele wereld is voortdurend in verval.
Doordrongen hiervan door de leringen van de Guru
Contempleert hij met een stille geest
Onafgebroken op de eeuwige Brahman.

Door zijn oude en toekomstige karma's te verbranden
In het zuiverende vuur van kennis
Wordt zijn eigen lichaam geofferd in overgave.
Zo is mijn overtuiging.

या तिर्यङ्नरदेवताभिरहमित्यन्तः स्फुटा गृह्यते
यद्भासा हृदयाक्षदेहविषया भान्ति स्वतोऽचेतनाः ।
तां भास्यैः पिहितार्कमण्डलनिभां स्फूर्तिं सदा भावय-
न्योगी निर्वृतमानसो हि गुरुरित्येषा मनीषा मम ॥ ४ ॥

*yā tiryāṇnaradevatābhirahamityantaḥ sphuṭā grhyate
yadbhāsā hṛdayākṣadehaviṣayā bhānti svato'cetanāḥ |
tām bhāsyaiḥ pihitārkamaṇḍalanibhām sphūrṭim sadā bhāvayan
yogī nirvṛtamānaso hi gururityeṣā manīṣā mama || 4||*

4. Door dieren, mensen en goden,
Wordt bewustzijn binnenin duidelijk ervaren als 'ik'
Geest, zintuigen, lichaam en objecten verschijnen
Vanwege Zijn licht, ook al zijn ze onbezield¹.

Ze worden verlicht zoals wanneer de zon door de wolken is bedekt.
De ascetische yogi die in het Hart verblijft,
Wiens geest geledigd is, is mijn Guru.
Zo is mijn overtuiging.

यत्सौख्याम्बुधिलेशलेशत इमे शक्रादयो निर्वृता
यच्चित्ते नितरां प्रशान्तकलने लब्ध्वा मुनिर्निर्वृतः ।
यस्मिन्नित्यसुखाम्बुधौ गलितधीर्ब्रह्मैव न ब्रह्मविद्
यः कश्चित्स सुरेन्द्रवन्दितपदो नूनं मनीषा मम ॥ ५ ॥

yatsaukhyāmbudhileśaleśata ime śakrādayo nirvṛtā
yaccitte nitarāṃ praśāntakalane labdhvā munirnirvṛtaḥ |
yasminnityasukhāmbudhau galitadhīrbrahmaiva na brahmavid
yaḥ kaścitsa surendravanditapado nūnaṃ manīṣā mama || 5||

5. Door een fractie van een fractie van de oceaan van gelukzaligheid
Zijn goden zoals Indra vervuld.
In een volledig verstillde geest is een wijze,
Die de oceaan van gelukzaligheid heeft gevonden, vervuld.

Degene wiens intellect is opgelost in die oceaan van geluk
Is waarlijk zelf Brahman, en niet slechts een kenner van Brahman.
Wie hij ook moge zijn, zijn voeten zullen aanbeden worden door Indra.
Zo is mijn overtuiging.

॥ इति श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ मनीषापञ्चकं सम्पूर्णम् ॥

|| iti śrīmacchaṅkarabhagavataḥ kṛtau manīṣāpañcakam sampūrṇam ||

Aldus eindigt hier Manīṣapañcakam samengesteld door de leraar Śrī Śaṅkara.

* * *

¹ Ze kunnen niet uit zichzelf als een onafhankelijk entiteit bestaan.

Literatuur:

- <https://arshabodha.org/wp-content/uploads/abc/teachings/adiShankara/ManishaPanchakam.pdf>
- <https://sanskritdocuments.org/sites/snsastri/Manishapanchakam.pdf>
- https://sanskritdocuments.org/doc_z_misc_shankara/manishhaa5.html
- Maneesha Panchakam, "Conviction of the Wise", Swami Gurubhaktananda